

## Dansk, kultur og kommunikation



Hvordan kan pædagogen være med til at udvikle

sproget hos tosprogede børnehavebørn ved hjælp af leg og billede

**3819**

**07. November 2013**

**Vejleder: Minea Neigaard**

**Antal tegn i opgaven: 21.299**

**Indholdsfortegnelse**

<b><u>Indledning</u></b>	<b><u>s. 3</u></b>
<b><u>Problemformulering</u></b>	<b><u>s. 3</u></b>
<b><u>Metode</u></b>	<b><u>s. 3</u></b>
<b><u>Defination af tosprogede</u></b>	<b><u>s. 4</u></b>
<b><u>Sprogtilegnelse af tosprogede</u></b>	<b><u>s. 4</u></b>
<b><u>Modersmålets betydning og forældresamarbejde</u></b>	<b><u>s. 5</u></b>
<b><u>Intersprog</u></b>	<b><u>s. 5</u></b>
<b><u>Sprogtrekanten</u></b>	<b><u>s. 7</u></b>
<b><u>Legens betydning for barnets sprog</u></b>	<b><u>s. 7</u></b>
<b><u>Pædagogens rolle</u></b>	<b><u>s. 9</u></b>
<b><u>Aktiviteter til udvikling af sproget</u></b>	<b><u>s. 11</u></b>
<b><u>Multidansk</u></b>	<b><u>s. 12</u></b>
<b><u>Konklusion</u></b>	<b><u>s. 13</u></b>
<b><u>Littaraturliste</u></b>	<b><u>s. 14</u></b>
<b><u>Projektførløb</u></b>	<b>vedlagt som bilag</b>

## **Indledning**

I de senere år er der kommet mere og mere fokus på børns sprogudvikling i det pædagogiske arbejde. Over alt i de danske institutioner arbejder man ud fra, at et godt sprog, er fundament for barnets samlede udvikling og indlæring. At tage udgangspunkt i barnets niveau og tage hensyn til barnets modersmål samt kultur, er vigtigt i forhold til barnets sproglige udvikling.

De tosprogede børn vokser op med et andet modersmål end dansk, dansk kommer til som deres andetsprog. Pædagogen skal derfor have indsigt i hvordan de tosprogede børn bedst tilegner sig det danske sprog som andet sprog. Det skal gøres ved at stille begge sprog op som ligeværdige, så de under udviklingen kan støtte hinanden. For at opnå dette, kræver det planlægning og viden fra pædagogens side omkring sprogtilegnelse hos tosprogede børn og aktiviteter der understøtter denne udvikling. Denne problemstilling ser jeg som essentiel hvorfor min DKK opgave vil tage sit udgangspunkt i følgende problemformulering.

## **Problemformulering**

Hvordan kan pædagogen være med til at udvikle sproget hos tosprogede børnehavebørn ved hjælp af leg og billeder?

## **Metode**

For at finde frem til svar på min problemformulering, vil jeg indlede min opgave med at definere hvad det at være tosproget egentlig betyder. Derudover vil jeg komme ind på sprogtilegnelse hos tosprogede børn og teorien om intersprog, da jeg ser denne som relevant i forhold til det pædagogiske arbejde med dansk som andetsprog. Jeg vil komme ind på modersmålets betydning for tilegnelsen af et andetsprog og forældresamarbejde i en sådan situation. Her vil jeg introducere sprogtekanten, da jeg er af den mening, at alle der arbejder med tosprogede bør kende til denne. Herefter vil jeg give mit bud på hvad pædagogen kan tage udgangspunkt i, i forhold til arbejdet med dansk som andet sprog. Dernæst vil jeg redegøre for legens betydning for barnets sprog samt aktiviteter til udvikling af sproget.

### **Definition af tosprogede**

"Ved tosprogede børn forstås børn, der har et andet modersmål end dansk, og først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk." ([www.uvm.dk](http://www.uvm.dk))

Denne definition dækker børn som kun taler ét andet sprog end dansk, men dækker lige såvel børn, som mestrer flere sprog, herunder dansk som andetsprog. ([www.uvm.dk](http://www.uvm.dk))

### **Sprogtilegnelse hos tosprogede**

*"Den grammatiske udvikling egner sig godt til at illustrere barnets arbejde med at opbygge sprog"* (Jørgensen 2006). Dette gælder for alle både etsprogede og tosprogede børn. Der er en del regler for ordstilling og bøjning, så barnet kan lave en simpel grammatisk sætning på sit niveau. Barnet starter med at sige et ord, og senere bliver det to ord, og med tiden laves små sætninger samt sidst lange sætninger. Fx starter barnet med kropssproget (ryste på hoved) med tiden udvikles et verbalt sprog fx "nej" eller "jeg vil ikke". Barnet samler viden om sproget og om omverdenen, og bagefter former et budskab sig. Når barnet tilegner sig et sprog, kommer der mange ord og ytringer frem. Det er vigtigt at give plads til barnet, så det kan deltage aktivt i dialogen og derved udvikle sig sprogligt.

Tidligere startede tosprogede børn først i institutionerne som 3-årig, og dengang synes man det passede meget godt idet de nåede at tilegne sig så meget af deres modersmål, at de havde et godt udgangspunkt, dvs. de havde en resurse at trække på, nå de skulle til at lære nyt sprog.

I den senere tid er det ikke så ualmindeligt, at børn starter allerede før deres et års fødselsdag. Det betyder, at barnet ikke har nået at tilegne sig en tilstrækkelig resurse af modersmålet og vil derfor begynde med en parallel sprogtilegnelse. Det betyder at barnets modersmål og dansk udvikles sideløbende. Det tosprogede barn er i denne alder ikke bevidst om, at det bruger to sprog og blander derfor sit modersmål og dansk.

På baggrund af dette er det vigtigt, for at udviklingen af de to sprog kan forløbe så positivt som muligt, at forældresamarbejdet foregår langt mere intensivt, end forældresamarbejdet i forhold til danske børn behøver at være.

Barnet har brug for at lære at adskille sprogene og samtidig opleve, at de to sprog hænger sammen. I institutionerne bliver der talt meget med børnene omkring hverdagsting –

såsom kop, spisebestik og legetøj som optager barnet i løbet af dagen. Forældre med anden kultur skal derfor i højere grad lære, at tale mere med barnet end til barnet og forsøge, at tale om de samme ting på modersmålet i hjemmet, så barnet derved lærer at tingene hænger sammen. Det er af stor betydning at barnet i så høj grad som muligt lærer, at tingene hænger sammen. At barnet gør sig erfaringer med de samme ting på både modersmål og dansk, og at ordene gentages mange gange. (Klausen og Hodal, 2005)

### **Modersmålets betydning og forældresamarbejde**

Ved at gå ud fra barnets tosprogethed som noget positivt sættes barnets modersmål som ligeværdigt med det danske sprog, og det skal være i samarbejde med forældrene at sprogtiltagelsen sker. Forældre skal orienteres om hvor vigtigt det er, at de taler deres modersmål så meget som muligt med barnet samtidig med, at det tilegner sig dansk i institutionen. Modersmålet er forbundet med følelser, og det er for barnet mest naturligt at forældrene taler det sprog de kommer fra, også selvom forældrene takler hver deres sprog ellers vil kommunikationen ikke få en positiv indflydelse på barnets sprogtiltagelse. Nogle forældre vælger at tale dansk med deres børn hjemme selvom det ikke er deres modersmål fordi de mener det er til barnets bedste. Men det kan medføre at barnets danske sprog ikke er brugbart i institutionen eller andre steder uden for hjemmet. Forældrenes mangelfulde dansk kundskaber kan også medføre at barnets dansksprogkundskaber bliver meget bedre end forældrenes, og hvis barnet ikke har lært sit modersmål i hjemmet, vil der mellem barn og forældre komme til at mangle et fælles kommunikationsgrundlag. Men ved at barnet lærer sit modersmål hjemme fra forældrene kan det bruge dets nuancer som en ressource i forhold til dansktiltagelsen. Modersmålet er knyttet til den daglige identitetsopfattelse, som bliver styrket i kommunikationen og interaktionen med familien. (Klausen og Hodal, 2005, s. 56-59)

### **Intersprog**

Intersproget er systematisk. Ifølge Bjerre og Ladegaard blev begrebet intersprog første gang formuleret i 1972 af Larry Selinker. (Bjerre og Ladegaard, 2007)

Når barnet er i gang med lære et andet sprog, så udvikler det intersprog. Intersprog betyder, at barnet blander nogle ord fra sit modersmål og nogle ord fra andet sprog sammen fx blanding af modersmål og dansk. (Jørgensen, 2006) Det er nemmere for pædagogen, at stimulere og arbejde med barnets sprog, når barnet benytter intersprog.

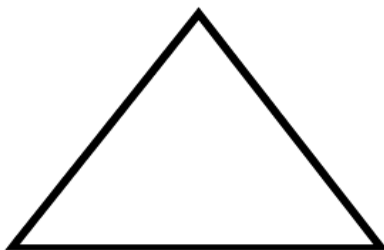
Intersprog er en subjektiv logik fordi det bygger på det som barnet ved i forvejen og herunder barnets viden om modersmålet. Det er nemt at fortolke, hvad barnet siger, hvis man kan forstå begge sprog.

Man kan støde på mange overraskende konstruktioner, orddannelser og bøjninger i et barns intersprog, det er dog ikke tilfældigt. Intersproget er karakteriseret ved en vis systematik og regelmæssighed, som kommer til udtryk i barnets opbygning af sproget. Bag den uoverskuelige overflade er der et system. Barnet kan fx have en regel i sit intersprog der lyder på at datids ord ender med -ede. Barnet vil så i en hypoteseafprøvelse bruge sin regel således "Han vindede en pokal". Barnet har altså en regel der hedder, at verber danner datid ved hjælp af -ede.

Ifølge Bjerre og Ladegaard har Karen Lund opsat tre faser inden for intersprog. Den første er **ordindsamlingsfasen**, her indsamler barnet ord der høres i sin hverdag, men udelader alt hvad der kan undværes for stadig at kunne gøre sig forståelig. Den anden fase er **udfyldningsfasen**, som betyder at barnet gradvist grammatikaliserer sit sprog. Det begynder at bruge funktions ord som præpositioner, konjunktioner og pronominer og bøjer indholdsordene. I den tredje fase **sofistikeringsfasen** arbejder barnet med kompleksificering og nuancering af indholdet. Faserne må ikke ses adskilte eller som nogen der udelukker hinanden. Ofte vil nogle sproglige træk hos barnet være i en fase og andre i en anden da sprogdviklingen ikke er en linærproces. (Bjerre og Ladegaard, 2007, 42-47)

### Sprogtrekanten

Form (hvordan), lyden



Indhold (hvad), selve tingen

Funktion (hvorfor)

(Vejleskov, 2007, s. 85)

Sproget består, som beskrevet oven over, af tre elementer:

#### **Formsiden, Indholdssiden og Funktionssiden.**

**Formsiden** vedrører ordets opbygning, udtalen og rækkefølgen af ordene i en sætning.

Dermed mener jeg den systematiske opbygning og grammatikken.

**Indholdssiden** handler her om ordets betydning dvs. det sematiske aspekt.

**Funktionsdelen** omhandler sproget i brug – hvordan bruger barnet sproget. Funktionen er det første i barnets sprogudvikling – barnet har kun mulighed for at udvikle et godt sprog på baggrund af det indholds- og funktionsmæssige. I arbejdet med sprogudviklingen, er det vigtigt at pædagogen har kendskab til disse tre forhold, form, indhold og funktion, da sproget ikke bare er sprog men har mening og funktion.

(Vejleskov, 2007)

### Legens Betydning for barnets sprog

Børns lege er deres egen. De bør selv udvikle legen, hvilket garanterer, at det sprog børnene bruger og eventuelt får lært gennem legen, er et sprog, de kan bruge, og uden, at det er indlæring fra os voksne og pædagoger. Når børn leger, kommunikerer de på flere forskellige måder, de kommunikerer om både indholdet af legen, og de mange signaler legen skal leges. Legen har den evne, at der kommunikeres på flere planer, samtidigt med barnet udvikler evnen til at kommunikerer i legen. For at børn også kan holde legen i gang kræver det også, at de hele tiden må være i stand til, at kunne tolke budskaberne. (Sidenius, 2009)

Legen skaber en viden og klogskab. Gennem legen træner det barnets evne til at lære nye ting, så derfor er barnets intelligens, leg og sproglige udvikling tæt forbundet:

- Barnets leg træner intelligens og sprog.
- Barnets sprog giver stof til tænkning, ny læring og stadig mere komplekse lege.
- Barnets intelligens skaber kontinuerligt nye forudsætninger og
- udviklingspotentiale i mødet med omverden, leg og sprog.” (Maruardsen, 2011, s.217

Billedbøger kan også være en stor hjælp i forhold til at forbedre børns sprog. Når børnehavebørn sammen med pædagogen læser billedbøger med mange billeder og mindre tekst, får de muligheden for at fortælle historien på deres egen måde, og derved får mulighed for at bruge deres sprog på en anden måde.

”Når eleverne bliver opmærksomme på billedbøgers verbale og visuelle samspil eller modspil, kan det potentielt medvirke til, at de udvikler deres evner til at fortolke i forhold til såvel billed- som tekstlæsning og dermed får perspektiver på sig selv og verden.” (Henkel og Johansen, 2012 s. 5)

Personligt har jeg selv oplevet at billedbøger har en positiv virkning for børn der vokser op med to sprog. Billedbogen fik barnet til at åbne op og begive sig ud på den store rejse med at bruge sproget. For tosprogede børn kan det være endnu sværere at lære de danske gloser, så netop derfor er billedbog teknikken et meget lærerigt værktøj. Billedbøger kan bruges til børn i alle aldre, fra illustrerende pegebøger i pap, som er tiltænkt de yngste børn lige til avancerede, filosoferende bøger til unge og voksne.

Til tosprogede børn er billedbøger, som har en god historie eller andet som barnet kan relatere til en rigtig god ide. En bog som både indeholder genkendelighed samt erfaringsudvidelse.

Hvis man ser på sproget i billedbøgerne, skal man være opmærksom på at barnet ikke hele tiden skal anstrenge sig for at kunne få udbytte af oplæsningen. Der skal være en god overensstemmelse mellem tekst og illustration. Endelig skal bøgernes sprog indeholde



nogle af "de sproglige byggeklodser", som barnet måske ikke så ofte møder i den daglige kommunikation i det professionelle sprogmiljø. ([www.statsbiblioteket.dk](http://www.statsbiblioteket.dk))

Når man taler om billedbøger hvor den voksne skal læse op, er der beskrevet 4 vigtige punkter man skal overholde for at få det bedste ud af barn/voksen relationen.

1. Læs altid bogen selv inden du læser den for børnene.
2. Vælg gode kvalitets bøger, som indeholder genkendelighed og erfaringsudvidelse set i relation til barnets alder.
3. Vigtigt at tosprogede børn kan se illustrationerne under oplæsningen
4. Billedbogens sproglige niveau skal udfordre og berige barnet ved at give dem nye muligheder for at hente nye byggeklodser til deres andetsprogstilegnelse.

Desuden er det en god ide, at oplæseren har kendskab til dialogisk oplæsning, idet det giver en bedre ordforrådstilegnelse end almindelig højtlesning.

([www.statsbiblioteket.dk](http://www.statsbiblioteket.dk))

### **Pædagogens rolle**

Der er visse retningslinjer som institutioner skal overholde. Det er derfor pædagogens rolle, at arbejde ud fra de seks temaer i de pædagogiske læreplaner. De seks temaer lyder som følgende:

1. Barnets alsidige personlige udvikling
2. Sociale kompetencer
3. Sprog
4. Naturen og naturfænomener
5. Krop og bevægelse
6. Kulturelle udtryksformer og værdier

(<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=31891>, d.01.11.2013 kl. 10.03.)

Der er rigtig mange børn, som tilbringer en stor del af deres hverdag i institutionen og derfor er det vigtigt at pædagogerne gør sig bevidst, hvordan de kan støtte barnets sproglige udvikling og tilegnelse af dansk på en naturlig måde. Det kulturelle og det pædagogiske miljø er rigt på muligheder for at udvikle og støtte op på barnets sproglige

kompetence. I sprogarbejdet med børn spiller det at have projekter samt aktiviteter en vigtig rolle.

Pædagogerne skal gøre sig klart hvad målet med det pædagogiske arbejde er, og at kultur og fællesskabsfølelse er med til at udvikle barnet, da institutionen er en vigtig del af barnets hverdagsliv. (Sidenius og Sidenius, 2001, 143-144)

For at støtte samt udvikle barnets sprog er det nødvendigt, at barnet befinder sig i et rigt sprogligt miljø hvor der er mulighed for, at pædagogen kan give sig tid til at lytte og tale med barnet. Pædagogen skal i disse situationer være opmærksom på ikke at undervise barnet, men give sig tid til at lytte til barnet, arbejde med at styrke og udvide barnets ordforråd uden at det dog får for meget indflydelse på samværet og indholdet af samtalen med barnet. Det handler her ikke om at rette barnet i det, det siger for at opnå korrekthed men at støtte barnet i at forstå og blive forstået. (Månsson, 2010, 385)

For at barnet føler sig forstået, og samtidig udvikler sit danske sprog, skal pædagogen være opmærksom på at, i stedet for direkte at rette på barnets sætninger i samtalen, sende barnets sætning tilbage som et spørgsmål. Ved at sende sætningen tilbage til barnet får barnet et nyt input som det kan gemme i sine regler og ved at barnet svarer på spørgsmålet kan pædagogen finde ud af hvorvidt barnet har forstået at det var en anden måde det samme blev sagt på. Barnet vil så i nogle tilfælde afhængig af intersprogfase gentage pædagogens sætning som et svar på spørgsmålet.

Musik, leg og rytme er noget der kendes til i hele verden, det er derfor vigtigt at inddrage disse i arbejdet med tosprogede børn (Månsson, 2010, 386)

Mange rutiner i hverdagen, gør at barnet hører mange af de samme ting og begreber igen og igen, og hvis man tænker på samspillet mellem pædagogen og barnet i det daglige samspil, er gentagelse afgørende for tilegnelsen af sproget. (Klausen og Hodal, 2005 s. 163)

### **Aktiviteter til udvikling af sproget**

Ved sprogstimulering af tosprogede børn er det vigtigt, at der arbejdes med aktiviteter hvor sproget skal bruges. Aktiviteter hvor barnet her hører og efterligner det talte sprog. Sproglege har til formål, at stimulere den sproglige udvikling hos børn i alderen 3-6 år. Dvs. øge deres viden om det de taler og gør dem bevidste om talesproget både har indhold, form og funktion. Sproglege er et godt redskab i arbejdet med, at gøre barnet fortroligt med talesprogets detaljer. (Klausen og Holdal, 2005)

Spil som memoryspil – her er det vigtigt, at der bliver sat ord på alle brikkerne når de vendes i løbet af spillet, så ord bliver gentaget.

Sange og sanglege – når der synges sange kan man sætte børnene i gang med, at gynge fra side til side samtidig med, at man starter en sang eller en remse som passer til den rytme der gynes i.

Sprogposer og sprogkufferter – her er formålet at give barnet mulighed for at lytte, iagttagelse, handle og selv sætte sprog på. I posen er forskellige ting, der kan understøtte en leg, en sang, en fortælling eller en kommende aktivitet. (Klausen og Hodal, 2005)

Leg med fagter – pædagoger og voksne vælger nogle fagter der skal sættes ord på. Gennem denne leg udvikler børnene deres forståelse for kropssprog. Det udvikler også deres abstraktionsevne og deres senere læse- og skriveudvikling kan også understøttes med denne leg. Børnene lærer at aflæse hinanden og sætte ord på det de ser.

Rim og remser – er med til at gøre børnene opmærksomme på sprogets rytme. Rim og remser med rytme og mundret tekst er god træning i sprogtone og sprogdannelse. (Bylander og Thomsen, 2008)

Billedbøger – billedbøgerne giver barnet mulighed for at forstå og lære sprogets brug.

Der er i dag stor fokus på det sproglige område med børn, derfor syntes jeg det er spændende, at undersøge om den sproglige udvikling kan udvikles og styrkes gennem leg. Sprog er i dag en integreret del af børnenes hverdag, og børnehaverne planlægger i dag mange aktiviteter og lege, der er med til at stimulere børns sproglige kompetence.

Blandt andet gennem højt læsning, synge sange, lege med dukker og sociale samspil med andre børn og voksne, styrker de deres sproglige udvikling. Men det store spørgsmål er, om man rent faktisk styrker sproget i det omfang man tror, igennem leg og billeder. I de pædagogiske læreplaner, er det ene tema sprog, og der står skrevet hvilket krav der stilles til, hvad børnene skal "have ud af" temaet sprog. Det ene krav fortæller, at ved alle aktiviteter der planlægges og udføres, skal børnene have mulighed for, at kunne udvikle deres sprog, igennem aktiviteter. Sproget er en forudsætning for, at kunne udtrykke sig og kommunikere med andre. Det er vigtigt, at vi støtter op om barnets sprog for at barnet kan udvikle deres danske ordforråd, og i at forstå de regler og begreber der er gældende i dagens Danmark. Det er vigtigt barnet forstår sammenhængen mellem f.eks. kropssprog, tale og mimik, så de kan lære at forstå andre, og selv blive forstået. Det er som sagt vigtigt, at pædagogen er en god rollemodel og sprogmodel for barnet om end det er opvokset med et sprog eller er et tosproget barn.

### **Multidansk**

" I de seneste år har der været fokus på børns tilegnelse af sprog og evne til at kunne kommunikere, når de skulle starte i skole. Bibliotekerne har derfor oplevet en stigende efterspørgsel på sprogstimulerende materialer og i særlig grad materialer til sprogstimulering af tosprogede børn." (multidansk.dk)

Som et led i denne opgave, har jeg forsøgt at afprøve en måde at lære børn dansk på. Multidansk er en hjemmeside, som er udviklet specielt til tosprogede børn, for at lære dem ikke kun det danske sprog, men lige såvel forsøge at få dem til at udtale ordene korrekt. Hjemmesiden er udarbejdet af Horsens Bibliotek i samarbejde med kommunes tosprogs konsulent. Selve forsøget kan læses omme i Bilag.

### Konklusion

Da der i dag er meget fokus på sprog, er det vores opgave som pædagoger, at arbejde på, at børn i aldersgruppen 3-5 år, får det bedst mulige sprog, og dette mener jeg, blandt andet kan gøres gennem leg. Sproget er en stor del af børns udvikling i børnehaven, og det er vigtigt, at de bliver udfordret og stimuleret i deres sproglige udvikling. Det er netop gennem den sproglige udvikling, at vi som pædagoger og rollemodeller, går ind og kan styrke deres sprog blandt andet gennem hverdagens sanglege og historiefortællinger.

Pædagoger i institutioner, hvor der arbejdes med tilegnelse af andetsprog, skal ikke blot lære børnene et sprog, men sørge for at børnene sideløbende lærer to sprog og to kulturer og samtidig forholde sig til de fastsatte krav fra pædagogiske læreplaner. Børnene skal altså være bilingvale, en stor del af arbejdet med børnenes sprogtilægnelse forløber derfor også bilingvalt i den forstand, at pædagogerne arbejder med begge sprog.

Tilegnelse af sprog skal ske på barnets egne præmisser, barnet skal ikke lære sproget af de voksne, barnet skal selv have mulighed for at udvikle sit sprog. Dette sker ved hjælp af leg og billeder, som beskrevet tidligere i opgaven. Desuden sker det ved at der bliver talt med barnet samt at barnet hører sproget fra de andre børn.

Det er vigtigt at man under barnets andetsprogtilægnelse respekterer modersmålet og barnets kultur, lige som det er vigtigt at barnets sprogtilægnelse bliver tilpasset så det passer til barnets kompetencer. Det er også vigtigt at pædagogerne har kendskab til sprogets sider og former og at der tages hensyn til form, funktion og indhold.

Jeg har erfaret at man som pædagog skal lave en del pædagogiske overvejelser, når man arbejder med børns sprogtilægnelse. Pædagogerne i institutionerne skal have viden og forståelse for børns læring og udvikling i forhold til det enkelte barns sproglige udvikling.

**Litteraturliste**

**Bjerre, Malene og Uffe Ladegaard (2007):** Veje til et nyt sprog-teorier om sprogtilegnelse. Dansk lærerforeningens Forlag. 1. udgave. 1. Oplag

**Bylander, Helle Iben og Inge Benn Thomsen (2008):** Sprog og leg – sproglege til børn fra 2-9 år med et eller flere sprog. Special-pædagogisk Forlag. 1. udgave. 1. oplag.

**Henkel, Ayoe Quist og Martin Blok Johansen (2012):** Billedbøger – en grundbog. Dansk lærerforeningens Forlag.

**Jørgensen, J. Norman (2006):** Tosprogede børn i det danske samfund af Martha Sif Karrebæk. Hans Reitzel Forlag. 1. Udgave 3. Oplag.

**Klausen, Lis og Gry Hodal (2005):** Et sprog flere sprog. Hans Reitzel Forlag. 1. Udgave 1. Oplag.

**Maruardsen, Anne Marie (2011):** Sprog miljøer i børnehøjde. Dansk psykologisk Forlag A/S

**Månsson, Hans, Lena Basse og Helle Iben Bylander (red)(2010):** Håndbog for sprogvejledere i teori og praksis. Forfatterne og psykologisk forlag. 1. Udgave. 1. Oplag.

**Sidenus, Bente (2009):** Sproget og Barnet. Frydenlund.

**Sidenus, Bente og Lena Sidenus (2001):** Sprogstimulering af børn. Gyldendal Forlag. 1. Udgave.

**Vejleskov, Hans (2007):** Sprogbrug og sprogtilegnelse hos børn. Special-pædagogisk forlag. 1. Udgave

**Hjemmesider**

<http://multidansk.dk/>

<http://www.statsbiblioteket.dk/forbiblioteker/sbci/videncenter/sprogstimulering/billedboeger.pdf>

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=31891>

<http://uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Tosprogede/Fakta-om-tosprogede-elever-i-folkeskolen>

## Bilag

I mit forløb med en lille gruppe af børnehavebørn, har jeg valgt at bruge billedlotteri, som jeg har printet ud fra hjemmesiden Multidansk.dk. Idet hjemmesiden er mere eller mindre internetbaseret, var det for mig vigtigt at finde noget jeg kunne printe ud og tage fysisk med mig, idet børnehaven ikke har nogen muligheder for at koble min mac til internettet.

Billedlotteri er et værktøj, som kan bruges for at børn lærer at sætte ord på hvad det forskellige hedder på dansk. Der er billeder med alle slags hverdags ting såsom kop, brød, frugt til alle dyr såsom elefant, løve, pingvin osv.

Jeg valgte at have en lille gruppe på 3 for at kunne holde fokus og selv have overblik over hele forløbet. Jeg havde lavet en planche med billederne på og en pose med brikker, hvorpå den ene side var med de samme billeder som på planchen og den anden side med navnet på den pågældende genstand/dyr. Jeg var meget overrasket over at børnene allerede i børnehaven have lært så meget dansk. Det skal siges at børnehaven ligger i tyskland, men er under dansk skoleforening. Så de børn jeg havde med var tosprogede og havde dansk som andetsprog.

Sidst i bilaget vil jeg vise et par billeder fra forløbet for at kunne dokumentere mit projekt. Men jeg lærte, at denne hjemmeside kan være en stor hjælp til alle institutioner i landet, idet børn har mulighed for også hjemme at øve sig i det danske. Jeg er igennem min DKK opgave blevet klogere på, at arbejde med tosprogede børn ikke bare er lige til og det at have et værktøj udover leg, sang og billeder kan være meget nyttigt. Så derfor vil jeg anbefale denne hjemmeside til alle og vil helt sikker forsøge at arbejde mere med tosprogede børn i min næste praktik og gerne når jeg skal ud på arbejdsmarked.



